quam Presbyterorum [8] aliquem cenſum perſolvere cogat: nec quiſquam cujuslibet ordinis, vel dignitatis exinde quidquam ſubtrahat, aut redhibitionem quamcumque exigat temporalem. Quod ſi fecerit; communione uſque ad ſatisfactionem privetur, & Regia poteſtate dare cogatur [γ].

¶ Corr. Rom.] Burchardus, & Ivo *par.* 3. *c.* 56. ſimile quiddam citant ex Concilio Meldenſi, *cap.* 8. verùm idem Ivo *eadem parte cap.* 175. hoc idem affert ex Concilio Pariſienſi, in quo videtur innovatum, quod nunc extat in Concilio Meldenſi, *c.* 63.

α Capitulis.] Videtur ſignificari Caput proximè ſequens, quod eſt *lib.* 1. *Capitul. c.* 91.

β De decimis.] In dicto *c.* 63. Concilii Meldenſis, & apud Ivonem, *c.* 175. legitur, *neque de decimis, & oblationibus fidelium cuiquam Presbytero aliquem cenſum, &c.* Ivo tamen *c.* 56. habet ut Gratianus.

γ Dare cogatur.] In Concilio eſt, *hoc emendare legaliter cogatur*; Ivo tamen ut Gratianus: Burchardus verò habet tantùm uſque ad verb. *privetur.*

¶ Pith. [7] *Etiam.*] Abeſt à V. C.

[8] *Presbyterorum.*] V. C. *Presbyterum.*

XXV. *Item* ex Concilio Vormaciensi, *c.* 50 [x]. [imò ex Capitular. an. 816. *Aquiſgrani.*]

Sancitum eſt [y], ut unicuique Eccleſiæ unus manſus integer abſque ullo ſervitio attribuatur: & Presbyteri in eis conſtituti non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atriis, vel de hortis juxta Eccleſiam poſitis, neque de præſcripto manſo aliquod ſervitium faciant præter Eccleſiaſticum. Et ſi aliquid ampliùs habuerint, inde Majoribus [z] ſuis debitum ſervitium impendant.

[x] Ext. *de cenſibus, c. ſancitum.* [y] Capit. *l.* 1. *c.* 91. Burch. *l.* 3. *c.* 52. Ivo, *p.* 3. *c.* 55. & *p.* 16. *c.* 262. [z] *al.* Senioribus. *vera lectio.*

¶ Corr. Rom.] Abeſt Caput hoc à pleriſque vetuſtis exemplaribus, habetur tamen locis indicatis.

Gratian. Hinc datur intelligi, quòd de his, quæ Imperiali beneficio, vel à quibuslibet pro beneficio ſepulturæ Eccleſia poſſidet, nullius juri, niſi Epiſcopi, teneatur aſtricta. De his verò, quæ à quibuslibet emerit, vel vivorum donationibus acceperit; Principibus conſueta debet obſequia: ut & annua eis perſolvat tributa, & convocato exercitu cum eis proficiſcatur ad caſtra. Quod tamen hoc ipſum non ſine conſenſu Romani Pontificis fieri debet. Unde

XXVI. Gelasius Papa Elpidio Epiſcopo. [c. an. 497. fortè *Româ in Theſſaliam.*]

Abſque autoritate Romani Pontificis ad Comitatum Epiſcopi proficiſci non audeant.

Quo auſu [a], qua temeritate reſcribis Ravennam te parare proficiſci; cùm Canones evidenter præcipiant, nullum omnino Pontificum, niſi nobis antè viſis, atque conſultis, ad Comitatum [9] debere contendere [α]? Quemadmodum tibi putas licere, quod non licet; niſi, quòd hoc officio carere feſtinas, quo his exceſſibus te oſtendis indignum?

[a] Anſel. *l.* 6. *c.* 118. Deuſdedit, *lib.* 1. *c.* 39. Polyc. *l.* 1. *tit.* 17.

¶ Corr. Rom. *α Contendere.*] In Polycarpo hæc ſequuntur: *Quod cùm longævi vel ætate, vel honore Pontifices Piſtorienſis, Lucenſis & Feſulanus nuper monſtrentur feciſſe; tu qui paucorum dierum fungi Sacerdotio videris, quemadmodum, &c.*

¶ Pith. [9] *Ad Comitatum.*] Exarchi.

XXVII. *Item* ex Concilio Antiocheno, *c.* 11 [b]. [an. 341. *in Syria.*]

[b] Et in Aquiſgran. *c.* 73.

Abſque Metropolitani conſilio, vel provincialium Epiſcoporum ad Imperatorem Epiſcopi non pergant.

Si quis Epiſcopus [c], aut Presbyter, vel omnis [10] omnino, qui eſt ſub Eccleſiaſtica regula conſtitutus, præter conſilium, vel literas eorum Epiſcoporum, qui ſunt intra provinciam, & maximè Metropolitani ad Imperatorem perrexerit; hunc abdicari, & ejici non ſolùm de [11] communione debere, ſed etiam propria dignitate privari decernimus [d] [12] tamquam moleſtum, & importunum Imperialibus auribus contra Eccleſiaſtica conſtituta.

[c] Anſel. *l.* 6. *c.* 124. Burch. *l.* 2. *c.* 177. Ivo, *p.* 6. *c.* 268. [d] *Abeſt ab orig.*

¶ Pith. [10] *Vel omnis.*] *Vel quicumque Clericus, quem Græci appellant, omnem ſub captionem conſtitutus.* Sic vetus verſio, quam ſequutus videtur Gratianus. V. C. *omnis omnino*, habet.

[11] *De.*] V. C. delet.

[12] *Decernimus.*] Abeſt à V. C.

Gratian. Reprehenduntur ergo Gallicani Epiſcopi à Nicolao [e], quoniam Apoſtolica autoritate contempta potiùs arma ſequi elegerant, quàm Apoſtolico conſpectui ſeſe repræſentarent. Quamquam proficiſcentes ad Comitatum poſſunt intelligi, non ſecuti Imperatorem, ut armis ſibi auxilientur, ſed ipſum cum exercitu ſuo quotidianis orationibus Deo commendent. In quo caſu loqui videtur autoritas illa

[e] Sup. *eâd. reprehenſibile.*

XXVIII. Sardicensis Concilii, in cujus *cap.* 8. Oſius Epiſcopus dixiſſe legitur. [an. 347. *in Thracia.*]

Qui à religioſis Imperatoribus vocati Epiſcopi non fuerint, ad Comitatum non proficiſcantur.

Si vobis [f], Fratres chariſſimi, placet; decernite, ne Epiſcopi ad Comitatum [g] accedant; niſi fortè hi, qui à religioſis Imperatoribus [α] vel invitati, vel vocati [13] fuerint. Sed quoniam ſæpè contingit, ut ad miſericordiam Eccleſiæ confugiant, qui injuriam patiuntur, & [14] qui peccantes in exilium, vel in [15] inſulas damnantur, aut certè quamcumque ſententiam ſuſcipiunt; ideò [16] ſubveniendum eſt his, & ſine dubitatione eis [17] petenda per Eccleſiam [18] indulgentia.

[f] Anſel. *l.* 6. *c.* 120. Polyc. *l.* 4. *tit.* 17. [g] [illegible]

¶ Corr. Rom.] Hoc Capitulum ferè iiſdem verbis habetur in collectione Iſidori, & codice Canonum, nec longè diſcrepat à ſententia Græci Canonis.

α A religioſis Imperatoribus.] Horum loco in collectione Iſidori, & codice Canonum legitur, *religioſi* [19] *Imperatoris literis*; itémque Græcè, [illegible]

¶ Pith. [13] *Vocati.*] V. C. *revocati.*

[14] *Et.*] V. C. *aut.*

[15] *In.*] Delet V. C.

[16] *Ideò.*] Abeſt in 2. V. C.

[17] *Eis eſt.*] Abſunt à V. C.

[18] *Per Eccleſiam.*] Abſunt à V. C.

[19] *Religioſi &c.*] Ita 2. V. C.

Licet ergo Prælatis Eccleſiæ exemplo Beati Gregorii [h] ab Imperatoribus, vel quibuslibet Ducibus defenſionem fidelibus poſtulare. Licet etiam cum Beato Leone [i] quoslibet ad ſui defenſionem contra adverſarios ſanctæ fidei viriliter adhortari, atque ad vim Infidelium procul arcendam quoſque excitare. Effuſionem verò ſanguinis nulli Epiſcoporum ſuâ, vel Imperatorum autoritate imperare licet. Unde legitur

Gratian. [h] Sup. *eâd. ut pridem.* [i] Sup. *eâd. igitur.*

XXIX. In Toletano Concilio IV. *c.* 30. [an. 633. *in Hiſpania.*]

Sacerdotes ibi conſentiant fieri Judices, ubi jurejurando indulgentia promittitur.

Sæpè Principes [k] contra quoslibet Majeſtatis obnoxios Sacerdotibus negotia ſua committunt. Quia [l] verò à Chriſto ad miniſterium ſalutis electi ſunt; ibi conſentiant Regibus fieri Judices, ubi jurejurando ſupplicii indulgentia promittitur, non ubi diſcriminis ſententia præparatur. Si quis ergo Sacerdotum contra hoc commune conſultum diſcuſſor in alienis periculis extiterit; ſit reus effuſi ſanguinis apud Chriſtum, & apud Eccleſiam perdat proprium gradum.

[k] Pars. Burch. *l.* 2. *c.* 149. Ivo, *p.* 6. *c.* 222. [l] Et quia Sacerdotes. *orig.*

XXX. *Item* ex Concilio Toletano XI. *c.* 6. [an. 675. *ibid.*]

Non debent agitare judicium ſanguinis, qui Sacramenta Domini tractant.

His, à quibus [m] Domini Sacramenta tractanda ſunt, judicium ſanguinis agitare non licet. Et ideò magnopere talibus exceſſibus prohibendum [n] eſt: ne indiſcretæ præſumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum eſt, ſententia propriâ judicare præſumant; aut truncationes quibuslibet perſonis per ſe inferant, aut inferendas præcipiant. Quòd ſi quiſquam immemor horum præceptorum, aut in Eccleſiæ ſuæ familiis, aut in quibuslibet perſonis tale aliquid fecerit; conceſſi ordinis honore privetur, & loco: ſub perpetuo quoque damnationis teneatur ergaſtulo religatus. Cui tamen communio exeunti ex hac vita non eſt neganda propter Domini miſericordiam; qui non vult [o] peccatoris mortem, ſed ut convertatur, & vivat.

[m] Rab. in Pœnit. *c.* 20. Burch. *l.* 6. *c.* 201. Ivo, *p.* 10. *c.* 315. [n] *al.* talis exceſſus prohibendus. [o] Ezech. 33.

Ceteri etiam abſque Judiciali autoritate membrorum truncationes, & domorum incendia facere prohibentur. Unde

Gratian.

XXXI. In Decretis Eutychiani Papæ. [c. an. 275. *Romæ.*]

Membra detruncans, domos incendens, abſque Judiciali autoritate excommunicetur.

Si quis membrorum [p] truncationes, domorum incendia fecerit, ſive facere juſſerit, aut facienti conſenſerit; uſque ut de his unicuique legaliter, & [q] amicabiliter coram Epiſcopo conſtringit, aliſque civibus non emendaverit; ab Eccleſia ſe privatum agnoſcat. Si verò poſt ſecundam, & tertiam conventionem non cuncta, in quibus arguitur, non emendaverit; tamquam ethnicus [r], & publicanus ab omni Chriſtianorum collegio [s] ſeparetur.

[p] Polyc. *l.* 6. *tit.* 15. Burch. *l.* 14. *c.* 30. Ivo, *p.* 13. *c.* 40. [q] vel. Burch. [r] Matth. 18. [s] *al.* conſortio.

De Incendiariis quoque generaliter conſtituit dicens

Gratian. 6. Pars.

XXXII. Innocentius II. in univerſali Concilio, *cap.* 18 [t]. [an. 1139. *Romæ.*]

Domos incendens, gratiâ, vel odio alicujus, excommunicetur.

Peſſimam [u] ſiquidem, & depopulatricem, & horrendam Incendiariorum malitiam autoritate Dei, & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli omnino deteſtamur, & interdicimus. *& infrà.* §. 1. Si quis ergo poſt hujus noſtræ prohibitionis promulgationem malo ſtudio, ſive pro odio, ſive pro vindicta ignem appoſuerit, vel apponi fecerit, aut appoſitoribus conſilium, vel auxilium ſcienter tribuerit; excommunicetur: & ſi

[t] Et in Conc. Remenſi ſub Eugenio II. *c.* 8. [u] Pann. *l.* 8. *c.* 154.

mortuus fuerit incendiarius, Chriſtianorum careat ſepulturâ; nec abſolvatur, niſi priùs damno, cui intulit, ſecundùm facultatem ſuam reſarcto, juret ſe ulteriùs ignem non appoſiturum. Pœnitentia autem ei detur, ut Hieroſolymis, aut in Hiſpania in ſervitio Dei per annum integrum permaneat. Si quis autem Archiepiſcopus, vel Epiſcopus hoc relaxaverit; damnum reſtituat, & per annum ab officio Epiſcopali abſtineat. Sanè Regibus, & Principibus faciendæ juſtitiæ facultatem, conſultis Epiſcopis, & Archiepiſcopis, non negamus.

XXXIII. *Item* Augustinus in libro de Civitate Dei. [fortè c. an. 416. *in Africa.*]

Homicida eſt, qui publicam functionem non habens, aliquem occidit, vel debilitat.

Quicumque [x] percutit Malos in eo quòd mali ſunt, & habet cauſam [α] interfectionis; miniſter Dei eſt. Qui verò ſine aliqua publica adminiſtratione maleficum, furem, ſacrilegum, & adulterum, perjurum, vel quemlibet criminoſum interfecerit, aut truncaverit, vel membris debilitaverit; velut homicida judicabitur: & tantò acriùs, quantò non ſibi à Deo conceſſam poteſtatem abuſivè uſurpare non timuit.

[x] Burch. *l.* 6. *c.* 43. Ivo, *p.* 10. *c.* 114. & 171. Pann. *l.* 8. *c.* 51.

¶ Corr. Rom.] Prima pars hujus Capituli uſque ad verſ. *Qui verò*, citatur ſuprà, *eâd. q.* 5. *qui malos*, ex Commentariis B. Hieronymi in Ezechielem, ubi etiam habetur.

α Et habet cauſam.] Suprà *eâd. q.* 5. *qui malos*, & apud B. Hieronymum, & in Gloſſa ordinaria, Pannormia, apud Ivonem *par.* 10. *c.* 114. legitur, *habet vaſa.* Exponuntur enim illa Ezechielis verba, *Unuſquiſque vas interfectionis habet:* ſed apud Burchardum, & Ivonem *eadem par. c.* 171. legitur ut apud Gratianum.

Gratian. 7. Pars. De his autem, qui ſimul hominem vulnerant, quæritur, ſi ille mortuus fuerit, quis eorum homicidii reatum incurrat. De his ita ſtatutum eſt

XXXIV. In Concilio apud Vermerias. [an. 752. *in Gallia.*]

Si plures contra unum rixentur, quâ pœnâ quiſque eorum feriatur.

Si quatuor [y], aut quinque homines, ſeu etiam plures contra unum hominem rixati fuerint, & ab his vulneratus, mortuus fuerit; quicumque eorum plagam ei impoſuit, ſecundùm ſtatuta Canonum, ut homicida judicetur: reliqui autem, qui eum impugnabant, volentes eum interficere, ſimiliter pœniteant. Qui verò nec eum impugnabant, nec vulnerabant, nec conſilio, nec auxilio cooperatores fuerunt, ſed tantùm adfuerunt; extra noxam ſint.

[y] Burch. *l.* 6. *c.* 42. Ivo, *p.* 10. *c.* 170.

CAUSA XXIV.

Gratian. Quidam Epiſcopus in hæreſim lapſus aliquot de Sacerdotibus ſuis officio privavit, & ſententiâ excommunicationis notavit. Poſt mortem de hæreſi accuſatus damnatur, & ſequaces ejus cum omni familia ſua.

I. Hìc primùm quæritur, an Lapſus in hæreſim poſſit aliquos officio privare, vel ſententiâ notare.

II. Secundò, an poſt mortem aliquis poſſit excommunicari.

III. Tertiò, an pro peccato alicujus tota familia ſit excommunicanda.

AN LAPSUS IN HÆRESIM POSSIT ALIQUOS OFFICIO PRIVARE, VEL SENTENTIA NOTARE.

QUÆSTIO I.

Gratian. Quòd autem ab Hæretico aliquis deponi, aut excommunicari non poſſit, facilè probatur. Omnis enim Hæreticus aut jam damnatam hæreſim ſequitur, aut novam confingit. Qui verò hæreſim jam damnatam ſequitur, ejus damnationis ſe participem facit. Unde cùm Acacius abſque Synodali autoritate ab Apoſtolico ſe damnatum quereretur; contrà ſcribit dicens

I. Gelasius. [an. 493. *Romæ.*]

Qui in jam damnatam hæreſim labitur, ejus damnationis ſe participem facit.

Acacius [1] non eſt factus inventor novi erroris, ſed veteris imitator: atque ideò non erat neceſſarium, ut adversùs eum nova ſententia prodiret, ſed antiqua tantummodo renovaretur. Factus ſum itaque executor veteris Conſtituti, non promulgator novi. Quicumque enim in hæreſim ſemel damnatam labitur, ejus damnatione ſeipſum involvit.

¶ Corr. Rom.] Sententia hujus Capituli eſt eadem cum ſententia Capitis paulò pòſt ſequentis, id eſt, *Acacius*; quamvis verba diſcrepent.

¶ Pith. [1] *Acacius.*] Extat Felicis in Acacium libellus excommunicationis in lib. Steph. Paſchaſii.

Pars I.

II. Idem Gelasius in Epiſtola [2] ad Epiſcopos Dardaniæ. [an. 495. *Româ in Dardaniam.*]

Non eſt retractandum, quod ſemel Synodus ſtatuit contra unumquamque hæreſim.

Majores noſtri [a] Divina inſpiratione cernentes neceſſariò præcaverunt; ut quod contra unamquamque hæreſim coacta ſemel Synodus pro fidei [b] communione, & veritate Catholica atque Apoſtolica promulgaſſet, non ſinerent novis poſthæc retractationibus mutilari: ne pravis occaſio præberetur, quæ medicinaliter fuerant ſtatuta, pulſandi; ſed autore cujuslibet inſaniæ, ac pariter errore damnato, ſufficere judicaverunt, ut quiſquis aliquando hujus erroris communicator exiſteret; principali ſententia damnationis ejus eſſet obſtrictus. *& infrà.* §. 1. Sic Sabellium damnavit Synodus: nec fuit neceſſe, ut ejus ſectatores poſteà damnarentur, ſingulas viritim Synodos celebrari: ſed pro tenore conſtitutionis antiquæ cunctos, qui vel pravitatis illius, vel communionis extitere participes, univerſalis Eccleſia duxit [c] eſſe refutandos. Sic Arium, Eunomium, Macedonium, Neſtorium Synodus ſemel geſta condemnans, ulteriùs ad nova Concilia venire non ſivit.

[a] Polyc. *l.* 7. *tit.* 7. [b] *al.* fide. [c] *al.* dixit.

¶ Pith. [2] *In Epiſtola.*] *Epiſt.* 6.

III. *Item* Felix Papa. [imò idem Gelaſius an. 493. *Romæ.*]

Non ultrà in eum procedere oportet, qui in hæreſim damnatam recidit.

Acacius [d] non fuit novi, vel proprii inventor erroris, ut in eum nova ſcita prodirent [e]: ſed alieno facinori ſua communione ſe miſcuit. Itaque neceſſe eſt, ut in illam recideret [3] juſta lance ſententiam, quam cum ſuis ſucceſſoribus per convenientiam [α] Synodalem ſuſceperat autor erroris.

[d] Polyc. *l.* 1. *tit.* 16. [e] *al.* procederent.

¶ Corr. Rom.] Polyc. *lib.* 1. *tit.* 16. citat ex Gelaſio, apud quem habetur in commonitorio ad Fauſtum.

α Convenientiam.] Sic in vetuſtis etiam Gratiani exemplaribus, & recentioribus editionibus Conciliorum. In antiquioribus verò Conciliorum, & Epiſtolarum Pontificum editionibus legitur, *conniventiam* [4].

¶ Pith. [3] *Recideret.*] 2. V. C. *procederent*; alius, *recederit*, præfert.

[4] *Conniventiam.*] In antiquiori Edit. Epiſtolæ Pontif. legitur, *convenientiam.*

Si ergo Epiſcopus ille in hæreſim jam damnatam lapſus eſt; antiqua excommunicatione damnatus, alios damnare non poterat. Excommunicatus enim alios excommunicare non valet. Unde ſcribit

Gratian.

IV. Alexander II. Valeriano Epiſcopo Martyri [α]. [c. an. 1066. *Romæ.*]

Excommunicatus alium excommunicare non poteſt.

Audivimus [f], quòd Henricus, Ravennas dictus Archiepiſcopus, viſus ſit te excommunicare. Verùm, quia excommunicatus te excommunicare non potuit; Apoſtolica autoritate te, tuóſque abſolvendo, mandamus exinde numquam curare.

[f] Ivo, *p.* 14. *c.* 57. Pann. *l.* 5. *c.* 133.

¶ Corr. Rom. *α Martyri.*] Apud Ivonem eſt, *Guillelmo Marcioni.* In vetuſtis Gratiani exemplaribus legitur, *Martyr*, ſeu *Martur*, ut videatur hoc nomine ſignificari voluiſſe, cujus Eccleſiæ eſſet Epiſcopus. In quibuſdam verò tantùm eſt, *Valeriano Epiſcopo.*

Gratian. Sin autem [α] ex corde ſuo novam hæreſim confinxerit; ex quo talia prædicare cœpit, neminem damnare potuit: quia nec poteſt dejicere quemquam jam proſtratus. Ligandi namque, vel ſolvendi poteſtas veris, non falſis Sacerdotibus à Domino tradita eſt. Apoſtolis enim dicturus [g]: *Quorum remiſeritis peccata, &c.* præmiſit: *Accipite Spiritum Sanctum:* ut evidenter cunctis oſtenderet eum, qui Spiritum Sanctum non habet, peccata non poſſe tenere, vel remittere. Porrò Spiritum Sanctum nemo, niſi intra Eccleſiam accipit: quia & ipſam unitatem per gratiam facit. §. 1. Unde non niſi congregatis in unum dictum eſt [h]: *Accipite Spiritum Sanctum:* nec niſi ſuper congregatos in unum die Pentecoſtes deſcendit Spiritus Sanctus. Sicut autem extra Eccleſiam non accipitur, ita extra eam nihil operatur. Cùm ergo, ſicut & Apoſtolus ait [i], Spiritus poſtulet [β], Spiritus impetret; extra Eccleſiam nec poſtulare facit, nec impetrare. Unde Dominus dicturus [k]: *Quodcumque petieritis, &c.* præmiſit: *Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram ex omni re, &c.* & iterùm: *Ubi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum:* nimirum cunctis oſtendens, ſe non habitare in cordibus eorum, qui ſuperbiæ ſingularitatem ſequuti, à corporis Chriſti compage ſemetipſos abrumpunt. In quibus autem Chriſtus non habitat, in eis Spiritus mentium ſciſſuras refugiens locum non habet. Cùm ergo peccata dimittere, vel tenere, excommunicare, vel reconciliare opus ſit Spiritûs Sancti, & virtus Chriſti; apparet, quòd hi, qui extra Eccleſiam ſunt, nec ligare poſſunt, nec ſolvere, nec reconciliando Eccleſiaſticæ communioni reddere, nec excommunicando ejus ſocietate privare, quâ, ipſi hæreſi, vel ſchiſmate

[g] *Joan.* 20. [h] *Act.* 2. [i] *Rom.* 8. [k] *Matth.* 18.